

XXI-oji Jaunųjų mokslininkų psichologų konferencija

ŠIŲ LAIKŲ ŽMOGUS

2024 m. gegužės 10 d.

PRANEŠIMŲ SANTRAUKŲ LEIDINYS

Abstract book of the
21st Conference of Junior Researchers in Psychology
A PERSON OF OUR TIMES
May 10, 2024

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

ORGANIZACINIS KOMITETAS

| ORGANISATIONAL COMMITTEE

Pirmininkė | Chair: Rita Jakštienė

Nariai | Members: Greta Guogaitė,
Agnietė Kairytė, Momina Khalid Butt,
Justė Margevičienė, Dovilė Mikučionytė,
Miglė Rudytė.

Studentai | Students:

Rugilė Goštautaitė, Rūta Macijauskaitė,
Dalia Ustinavičiūtė, Gintarė Ušakovaitė.

LiPSA nariai | LiPSA members:

Evelina Laurynaitė, Silvija Žukaitė

KONFERENCIJOS MOKSLO KOMITETAS

| SCIENTIFIC COMMITTEE OF THE CONFERENCE

Pirmininkė | Chair: prof. dr. Roma Jusienė

Nariai | Members: prof. dr. Evaldas Kazlauskas,
prof. dr. Ilona Laurinaitytė, doc. dr. Antanas Kairys,
doc. dr. Greta Kaluževičiūtė-Moreton,
doc. dr. Jurgita Lazauskaitė-Zabielskė,
doc. dr. Paulina Želvienė, dr. Lauryna Rakickienė.

KONFERENCIJOS GLOBĖJA

| PATRON OF THE CONFERENCE

Prof. habil dr. Danutė Gailienė

KONFERENCIJOS ORGANIZATORIAI

| CONFERENCE ORGANISERS

Filosofijos
fakultetas

RĖMĖJAI

| SPONSORS

INFORMACINIS RĖMĖJAS

| INFORMATIONAL SPONSOR

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

<https://doi.org/10.15388/Proceedings.2024.43>

ISBN 978-609-07-1047-0 (Leidinio forma: Elektroninis - PDF)

Copyright © 2024 Authors. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

konsultavimas, grupiniai užsiėmimai įvairiomis temomis, savitarpio paramos grupės ir savižudybių prevencija. Gyventojai nuo 11 metų gali gauti iki 6 nemokamų psichologinių konsultacijų ir dalyvauti grupiniuose užsiėmimuose, kurių trukmė po 2 val. kartą per savaitę 9 kartus.

Vilniaus mieste ir rajone 2023 metais individualioms psichologų konsultacijoms kreipėsi 1235 asmenys ir jiems suteiktos 4428 individualios nuotolinės arba gyvos konsultacijos. Grupiniuose užsiėmimuose sudalyvavo 2699 asmenys. Grupiniai užsiėmimai sudarė 3158.5 val. Tai reiškia, kad 2023 metais „Vilnius sveikiau“ buvo organizuojama daugiau nei 170 grupių. Paslaugų kiekiai ir gyventojų susidomėjimas auga, lyginant su praėjusiais 2022 metais. Biuro psichikos sveikatos stiprinimo paslaugoms daugiausiai kreipiasi moterys – 2023 metais tarp visų dalyvių buvo 3463 moterys ir 307 vyrai. Jauniausias praėjusių metų programų dalyvis buvo 16 metų, o vyriausias – 85 metų amžiaus. Programų dalyvių amžiaus vidurkis ir mediana yra 37.6 ir 36, atitinkamai.

Pasibaigus paslaugų ciklui visiems dalyviams yra siunčiama grįžtamojo ryšio apklausa, kurioje galima įvertinti paslaugų kokybę, nurodant rekomendavimą kitam 1-5 balų sistemoje bei prieš prasidedant paslaugoms ir po jų dalyviai įsivertina savo savijautą, naudojant PSO (5) geros savijautos vertinimo apklausą.

Biure dirbantys psichologai susiduria su įvairiais klientų iššūkiais ir sunkumais, kadangi ieškodami nemokamos prieinamos psichologinės pagalbos, dalyviai kreipiasi dėl įvairiausių priežasčių – nuo tarpasmeninių konfliktų iki valgymo sutrikimų ar nenoro gyventi. Todėl specialistų kompetencija turi apimti platų žinių ir gebėjimų spektrą.

„Vilnius sveikiau“ gali pasiūlyti nemokamą psichologinę pagalbą gyventojams, kuri yra paklausiausia tarp jauno ir vidutinio amžiaus moterų. Tačiau kol kas teikiamų psichologinės gerovės paslaugų pobūdis nėra patrauklus vyrams.

Raktiniai žodžiai: visuomenės sveikata, psichikos sveikata, psichologinis konsultavimas, grupiniai užsiėmimai.

JAUNIMO PSICHIKOS SVEIKATOS TYRIMAI LIETUVOJE: SISTEMINĖ LITERATŪROS APŽVALGA

Kornelija Ona Dovydaitytė, Agnietė Kairytė

Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas, Psichotraumatologijos centras

Įvadas. Jauno suaugusiojo raidos laikotarpis pasižymi specifinėmis raidos užduotimis: tapatumo formavimusi, socialinių ryšių mezgimu, profesinio kelio paieškomis (Arnett, 2000). Nepalankios vaikystės patirtys bei lėtinio streso patyrimas didina riziką patirti psichikos sveikatos problemų (Teh et al., 2015; Lewis et al., 2019), galinčių apsunkinti raidą. Siekiant geriau suprasti jaunimo psichikos sveikatos situaciją Lietuvoje, šio tyrimo tikslas – atlikti Lietuvos jaunimo psichikos sveikatos empirinių tyrimų sisteminę literatūros analizę.

Metodika. Sisteminė literatūros paieška atlikta trijose duomenų bazėse: PubMed, SCOPUS ir APA PsychNet, 2023 m. spalio-lapkričio mėn. Publikacijų įtraukimo kriterijai: (1) tyrimo imtis – jaunimas nuo 18 iki 30 metų, (2) vertinami psichikos sveikatos rodikliai, (3) tyrimai, atlikti Lietuvoje, (4) publikuoti lietuvių arba anglų kalba (5) nuo 2018 m. sausio 1 d. Atmetus dublikatus, paieška viso pateikė 311 mokslinių straipsnių. Į galutinę literatūros analizę buvo įtraukta 19 publikacijų. Šaltiniai analizuoti pagal šiuos kriterijus: (1) tyrimo imtis, (2) tyrimo dalyvių atrankos būdai, (3) tyrimo dizainas ir (4) pagrindiniai tyrimo rezultatai.

Rezultatai. Didžioji dalis jaunimo psichikos sveikatos tyrimų Lietuvoje atliekami studentų imtyse. Dažniausiai tyrinėjami psichikos sveikatos aspektai – bendra psichologinė gerovė ir streso poveikis bei jo įveikos strategijos, valgymo sutrikimai bei trauminių ir nepalankių vaikystės patirčių padariniai. Tyrimai atskleidžia, kad bent 50% studentų patiria nervinę įtampą, o nuo 67,5% iki 77,2% studentų yra patyrę bent vieną trauminę patirtį, kuri yra susijusi su potrauminio streso sutrikimo išvystymu (Kvedaraite et al., 2020). Maždaug penktadalis studentų susiduria su valgymo sutrikimų išsivystymo rizika (Baranauskas et al., 2022). Neigiamos vaikystės patirtys didina tikimybę vartoti psichoaktyvias medžiagas bei sąlygoja prastesnę psichologinę savijautą ir mintis apie savižudybę jauno suaugusiojo amžiaus tarpsnyje (Gelezelyte et al., 2022; Laurinaityte et al., 2022).

Išvados. Jauni suaugusieji Lietuvoje susiduria su įvairių psichikos sveikatos sunkumų patyrimo rizika. Sisteminė apžvalga išryškino poreikį tyrinėti jaunimo psichikos sveikatos problematiką bendrosios populiacijos imtyse, įtraukti išsamesnius psichikos sveikatos įvertinimo instrumentus, apimančius rizikos ir apsauginius veiksnius, bei identifikuoti psichikos sveikatos intervencijų poreikį jaunų suaugusiųjų tarpe.

Raktiniai žodžiai: Psichikos sveikata; jaunimas; sisteminė apžvalga.

KRIZĖS EPIZODAI, SUBJEKTYVIAI SUVOKTOS JŲ PASEKMĖS BEI PSICHOLOGINIS ATSPARUMAS JAUNO SUAUGUSIOJO AMŽIUJE

Laura Eylon

Klaipėdos universitetas, Filosofijos fakultetas, Psichologijos katedra

Ekonominių nestabilumų bei spartaus gyvenimo tėkmėje, galimybių gausa persipildžiusiam jauno suaugusiojo amžiui būdingas intensyvus krizių patyrimas, nes šalia pasaulyje sparčiai vykstančių pokyčių, jaunas žmogus išgyvena individuacijos bei naujos gyvenimo struktūros formavimo procesus (Bonovitz, 2018; Robinson et al., 2013; Levinson, 1986;). Itin skausminga krizės patirtis, ypatingai jauno suaugusiojo amžiuje, gali būti išgyvenama ilgiau, intensyviau bei paskatinti fizinių bei psichologinių problemų atsiradimą. Tyrimo tikslas – atskleisti krizės epizodus, subjektyviai suvoktas jų pasekmes bei psichologinį atsparumą 20-29 metų amžiaus laikotarpyje. Tikslui įgyvendinti siekta nustatyti krizės epizodus sukėlusius įvykius, subjektyviai suvoktų krizės epizodų pasekmių vertinimą bei psichologinio atsparumo ypatumus.

Metodai. Tyrime dalyvavo 75 asmenys, amžiaus vidurkis 43,2 metai. Naudoti instrumentai: krizės epizodams nustatyti (ACERSAT, Robinson ir Wright, 2013), suvoktam po kriziniam augimui įvertinti (ACERSAT, Robinson ir Wright, 2013), skalė psichologiniam atsparumui įvertinti (The Brief Resilience Scale, Smith et al., 2008).

Rezultatai. Krizės epizodus 20-29 metų amžiaus laikotarpyje patyrė 67,4% moterų ir 58,6% vyrų. Krizės epizodus šiame laikotarpyje daugiausiai tiriamiesiems sukėlė tarpasmeninių santykių, profesinės bei netekčių sričių kriziniai įvykiai. Daugumai moterų krizės epizodus sukėlė netekčių srities krizinis įvykis – „Artimo žmogaus (šeimos nario, draugės (-o)) mirtis“ (32,6%), o daugumai vyrų profesinės srities krizinis įvykis – „Sunkumai išsirenkant norimą profesiją/karjeros kelią“ (24,1%). 25-29 m. laikotarpyje moterys statistiškai reikšmingai dažniau negu vyrai nurodė, kad artimo žmogaus mirtis sukėlė krizės epizodus ($\chi^2 = 7,539$, $p = 0,006$). 20-24 metų amžiaus periode 76% tiriamųjų, o 25-29 metų amžiaus periode – 78% tiriamųjų, krizės epizodų pasekmes įvertino teigiamai ir statistiškai reikšmingų skirtumų moterų ($M = 14,64$, $SD = 3,09$) ir vyrų ($M = 14,95$, $SD = 3,76$, $t = -0,347$, $p = 0,730$) imtyje